

Sygn. akt I Ca 43/13

I Cz 69/13

POSTANOWIENIE

Dnia 13 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Teresa Zawistowska

Sędziowie: SO Aleksandra Ratkowska /spr./

SO Dorota Twardowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2013 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Spółki Akcyjnej w G.

z udziałem A. F., M. F. (1) i Skarbu Państwa – Ministra Skarbu Państwa w W.

o stwierdzenie zasiedzenie

na skutek apelacji uczestników A. F. i M. F. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ostródzie

z dnia 4 grudnia 2012 r., sygn. akt I Ns 650/11

oraz na skutek zażalenia uczestnika Skarbu Państwa – Ministra Skarbu Państwa w W. od rozstrzygnięcia zawartego w punkcie IV (czwartym) postanowienia Sądu Rejonowego w Ostródzie

z dnia 4 grudnia 2012 r., sygn. akt I Ns 650/11

postanawia :

1. oddalić apelację;

2. zasądzić od uczestników A. F. i M. F. (1) solidarnie na rzecz wnioskodawcy (...) Spółki Akcyjnej w G. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

3. zmienić rozstrzygnięcie zawarte w punkcie IV (czwartym) zaskarżonego postanowienia i zasądzić od uczestników A. F. i M. F. (1) solidarnie na rzecz wnioskodawcy (...) Spółki Akcyjnej w G. kwotę 457 zł (czteryście pięćdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt I Ca 43/13

I Cz 69/13

UZASADNIENIE

(...) Spółka Akcyjna w G. wniosła o stwierdzenie, że nabyła z dniem 22 sierpnia 2008r. przez zasiedzenie służebność gruntową polegającą na trwałym korzystaniu z urządzeń elektroenergetycznych posadowionych na działkach i przechodzących nad działkami oznaczonymi w ewidencji gruntów numerami (...) położonych w R., gm. G., dla których Sąd Rejonowy w Ostródzie prowadzi księgę wieczystą o nr kw (...)i nr kw (...).

Uczestnicy A. F. i M. F. (1) wnieśli o oddalenie wniosku w całości i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Na rozprawie w dniu 8 listopada 2011 roku wnioskodawca wniósł dodatkowo o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie służebności o treści służebności przesyłu słupów i linii elektroenergetycznej przebiegającej na działce (...) należącej obecnie do uczestników.

Postanowieniem z dnia 29 października 2012 roku Sąd Rejonowy w Ostródzie wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestnika Skarb Państwa reprezentowanego przez Ministra Skarbu Państwa w W..

Uczestnik nie zajął merytorycznego stanowiska w sprawie. Wskazał jedynie, że jego zdaniem Skarb Państwa w przedmiotowej sprawie powinien reprezentować Starosta (...).

Sąd Rejonowy w Ostródzie postanowieniem z dnia 4 grudnia 2012r. stwierdził, że Zakład (...)nabył przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 1989r. służebność gruntową odpowiadającą swojej treści służebności przesyłu na nieruchomości położonej w R., gm.G., na działkach o numerach ewidencyjnych: 22/1 dla której Sąd Rejonowy w Ostródzie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...)powstałej z podziału działki numer (...), dla których Sąd Rejonowy w Ostródzie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), stanowiących obecnie własność uczestników A. F.i M. F. (1)polegającą na nieodpłatnym korzystaniu: eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii lub wymianie urządzeń z nieruchomości stanowiącej wyżej opisane działki w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania elementów napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia SN 15 kV o długości 187 m, słupa pojedynczego posadowionego na działce (...), linii niskiego napięcia n.n. 0,4 kV o długości 245 m, sześciu słupów żelbetonowych, w tym pięciu pojedynczych i jednego rozkracznego posadowionych na działce (...), o przebiegu zaznaczonym w opinii biegłego K. M.kolorem czerwonym i zielonym stanowiącej integralną część postanowienia i linii niskiego napięcia nn 0,4 kV o długości 88 m i dwóch słupów żelbetonowych jeden pojedynczy z podporą i jeden rozkracznym posadowione na działce (...)o przebiegu zaznaczonym w opinii biegłego kolorem zielonym – k.492 (pkt I), stwierdził, że (...) SAz siedzibą w G.nabyła przez zasiedzenie z dniem 18 marca 2011r. służebność gruntową odpowiadającą swojej treści służebności przesyłu na nieruchomości położonej w R., gm.G., na działkach o numerach ewidencyjnych: (...) dla której Sąd Rejonowy w Ostródzie prowadzi księgę wieczystą numer (...)powstałej z podziału działki numer (...), dla których Sąd Rejonowy w Ostródzie prowadzi księgę wieczystą numer (...), stanowiących własność uczestników A. F.i M. F. (1)polegającą na nieodpłatnym korzystaniu: eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii lub wymianie urządzeń z nieruchomości stanowiącej wyżej opisane działki w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania elementów napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia SN 15 kV o długości 146 m, słupa żelbetonowego pojedynczego posadowionego na działce (...), stacji transformatorowej posadowionej na czterech żelbetonowych słupach i linii napowietrznej SN zasilającą stację transformatorową o długości 14 m posadowionych na działce (...)i linii średniego napięcia SN 15 kV o długości 183 m i jednego słupa żelbetonowego rozkracznego posadowionego na działce nr (...)o przebiegu zaznaczonym w opinii biegłego K. M.kolorem czerwonym – k.492 (pkt II), stwierdził, że (...) SAz siedzibą w G.nabyła przez zasiedzenie z dniem 22 kwietnia 2012r. służebność gruntową odpowiadającą swojej treści służebności przesyłu na nieruchomości położonej w R.gm.G., na działce o numerze (...)dla której Sąd Rejonowy w Ostródzie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), stanowiących własność A. F.i M. F. (1)polegającą na nieodpłatnym korzystaniu: eksploatacji, dokonywaniu kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii lub wymianie urządzeń z nieruchomości stanowiącej wyżej opisane działki w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania

elementów napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia SN 15 kV o długości 247 m i dwóch słupów żelbetonowych wirowanych typu E o przebiegu zaznaczonym w opinii biegłego K. M. kolorem czerwonym na k.493 (pkt III), a nadto zasądził od uczestników na rzecz wnioskodawcy kwotę 457 zł tytułem zwrotu części kosztów postępowania (pkt IV) i nakazał zwrócić wnioskodawcy ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ostródzie kwotę 379 zł tytułem niewykorzystanej zaliczki (pkt V).

Orzeczenie zapadło na podstawie następujących ustaleń, wniosków i przepisów prawa:

19 stycznia 1961 roku Sądu Powiatowego w O. założył dla nieruchomości położonej w miejscowości R.gm. O. składającej się z działek o numerach ewidencyjnych (...) księgę wieczystą o numerze kw (...), ujawniając jako właściciela M. K. (1). Wskazane działki po zmianie numeracji uzyskały numery: (...)

Na podstawie aktu nadania własności ziemi wydanego przez Naczelnika Gminy G.w dniu 19 lipca 1977 roku właścicielami działek gruntu o nr (...) położonych we wsi R.stali się R. P.i I. P.z domu K..

Umową sprzedaży z dnia 14 marca 1978 roku s A. F. i M. F. (1) nabyli od R. P. i I. P. gospodarstwo rolne składające się z działek gruntu nr (...).

Działka nr (...) o powierzchni 8,81 ha położona w R. została przejęta na rzecz Skarbu Państwa i nie miała założonej księgi wieczystej. W dniu 21 kwietnia 1982 roku uczestnik A. F. na podstawie umowy sprzedaży nabył od Skarbu Państwa działkę nr (...) i wniósł o przyłączenie tej nieruchomości do księgi wieczystej nr (...).

Na podstawie orzeczenia o wykonaniu aktu nadania z dnia 16 listopada 1953 roku nadano S. T.działki gruntu nr (...) położone w gromadzie R., gm. S.powiat (...), założono dla tych działek księgę wieczystą nr (...). Działkę nr (...) wchodzącą w skład gospodarstwa rolnego nabyli A. K.i S. K.. Dla nieruchomości była prowadzona przez Sąd Rejonowy w Ostródzie kw nr (...)(dawniej (...)). W 1976 roku doszło do zmiany numeracji działek i działka nr (...) nosiła oznaczenie (...). W tym samym roku działki te nabyli uczestnicy A. F.i M. F. (1) na podstawie umowy w formie aktu notarialnego za Rep. Anr (...).

Orzeczeniem o wykonaniu aktu nadania z dnia 16 listopada 1953 roku Prezydium Powiatowej Rady Narodowej M. K. (1) otrzymał gospodarstwo położone w R. gm. S., składające się z działek nr (...).

Aktem własności ziemi wydany przez Naczelnika Gminy G. z dnia 9 lutego 1977 roku T. K. syn M. i M. K. (2) otrzymali nieruchomość składającą się z działek nr (...) położoną w R..

W 1985 roku dokonano zmian gruntowych i działki nr (...) zostały oznaczone (...)

W 1986 roku dokonano zmian gruntowych i działka nr (...) została podzielona na działkę o nr (...) o powierzchni 3,32 ha i 22/4 o powierzchni 1,68 ha.

Działkę nr (...) na podstawie umowy sprzedaży z dnia 14 kwietnia 1986 roku nabył G. D. i K. D.. Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Ostródzie z dnia 18 marca 1988 roku o stwierdzenie nabycia spadku po G. D. współwłaścicielkami działki zostały K. D. do $\frac{3}{4}$ części i A. D. do $\frac{1}{4}$ części.

W grudniu 1988 roku działka nr (...) została podzielona na działki o numerach (...). Na podstawie umowy z dnia 28 grudnia 1988 roku działkę nr (...) nabyli uczestnicy. Działka nr (...) została przeniesiona do księgi wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Ostródzie

Poprzednik prawny wnioskodawcy w 1968 roku wniósł linię średniego napięcia 15 kV na odcinku R. – K. stanowiącej odgałęzienie od linii głównej O. – O. do stacji transformatorowej (...) w ramach tzw. „elektryfikacji wsi”. Przebiegała ona m.in. na działkach nr (...). I tak na działce nr (...) wybudowano odcinek linii średniego napięcia SN – 15 kV o długości 187 m z trzema przewodami gołymi (...) 35 mm² zawieszonymi na jedynym słupie drewnianym pojedynczym, na działce (...) wybudowano odcinek linii niskiego napięcia 0,4 kV długości 245 m z czterema przewodami gołymi

aluminiowymi zawieszonymi na 6 słupach żelbetonowych w tym: rozkracny 1 sztuka, pojedynczy – 5 sztuk, na działce (...) wybudowano odcinek linii niskiego napięcia 0,4 kV długości 162 m z czterema przewodami gołymi aluminiowymi zawieszonymi na 4 słupach żelbetonowych w tym: pojedyncze 2 sztuki, pojedynczy z podporą 1 sztuka, rozkracny 1 sztuka, zaś na działce (...) posadowiono trzy słupy drewniane, oszczudlone linii SN 15 kV o długości 290 m.

W latach 1974 – 1976 A. F. był Naczelnikiem Gminy G.. W 1976 roku M. F. (1) zawarła umowę – zgłoszenie nr (...) o dostarczenie energii elektrycznej do nieruchomości w R. dla celów zasilenia gospodarstwa domowego.

W październiku 1977 roku uczestnik A. F. złożył wniosek o podanie ogólnych i technicznych warunków przyłączenia urządzeń elektrycznych w celu uzyskania zaopatrzenia w energię dla swojego gospodarstwa rolnego specjalizującego się w produkcji owiec.

Następnie poprzednik prawny wnioskodawcy zmodernizował linię energetyczną R. - K., przechodzącą nad nieruchomościami stanowiącymi własność uczestników. Polegało to na zdemontowaniu na działce nr (...) odcinka linii wybudowanej w 1968 roku o długości 187 m poprzez zdjęcie przewodów i zlikwidowanie słupa pojedynczego drewnianego. Pobudowano wówczas w odległości 5-12 m równoległe do dotychczasowej linii nowy odcinek o długości 212 m z trzema przewodami gołymi (...) 50 mm² zawieszonymi na dwóch słupach żelbetonowych ŻN – 12, w tym rozkracny 1 sztuka, pojedynczy 1 sztuka. Na działce (...) zmodernizowano zasilanie istniejącej linii niskiego napięcia poprzez przełączenie jej do nowo posadowionej stacji transformatorowej polegało to na demontażu słupa przelotowego usytuowanego w odległości 5 m od nowo posadowionej stacji transformatorowej oraz demontażu przewodów w dwóch sąsiednich przęsłach oraz wykonaniu nowych zawieszzeń przewodów między stacją, a sąsiednimi słupami obwodów istniejących linii napowietrznych. Natomiast na działce na działce nr (...) modernizacja polegała na wydzieleniu z nowej stacji transformatorowej obwodu II poprzez wykonanie nowego odcinka przewodu łączącego stację transformatorową z istniejącymi odcinkami linii napowietrznej z roku 1968 roku połączonymi na słupie nr 1/ II. Po modernizacji długość linii wynosiła 164 m. Na działce (...) zmienił się nieco kąt przebiegu linii, w stosunku do pierwotnego posadowienia z 1968 roku. Na linii posadowiono w miejsce dotychczasowych dwa słupy żelbetonowe, przelotowe, a długość linii wynosiła 247 m.

Dodatkowo wybudowano wówczas stację transformatorową „R. II O. na działce (...) posadowioną na czterech żelbetonowych słupach w polu prostokąta i odgałęzienie linią SN 15 kV zasilającą tę stację o długości 17 m z trzema przewodami gołymi (...) 35 zawieszonymi na konstrukcji stacji transformatorowej. Na działce nr (...) wybudowano nowy odcinek linii średniego napięcia SN 15kV o długości 146 m z trzema przewodami (...) 35 mm² zawieszonymi na jednym słupie żelbetonowym pojedynczym w celu zasilenia nowo wybudowanej stacji transformatorowej na działce nr (...). Natomiast na działce nr (...) wzniesiono nowy odcinek linii średniego napięcia SN 15 kV zasilający nowo posadowioną stację transformatorową o długości 183 m z trzema gołymi przewodami (...) 35 mm² zawieszonymi na jednym słupie rozkracnym – żelbetonowym.

W dniu 17 marca 1981 roku linia w takim kształcie została przyjęta przez Zakład (...) do eksploatacji.

Na działce nr (...) powstałej z podziału działki (...) znajdował się odcinek linii średniego napięcia SN 15 kV o długości 183 m i jeden słup rozkracny oraz odcinek linii niskiego napięcia o długości 88 m i dwa słupy.

Po modernizacji sieci elektroenergetycznej w 1981 roku na działce (...) (następnie 22/6) przebieg linii został istotnie zmieniony tylko w części dotyczącej wybudowania nowego odgałęzienia linią napowietrzną SN 15 kV i nowo posadowionej stacji transformatorowej „R. II, O.”.

Zarządzeniem Ministra Energetyki z dnia 31 grudnia 1952r. o nr 0/113, zmienionym zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 28 lutego 1958r. nr 23 utworzone zostało przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...). Następnie zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958r. nr 233 powyższe przedsiębiorstwo zostało połączone z Zakładami (...), z którego zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989r. nr 48/ (...)/89 zostało wyodrębnione przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w O.. Zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 9 lipca

1993r. nr 203/O./93 przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w O. zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa – Zakład (...) S.A. w O.. Następnie doszło do połączenia spółki (...) Spółka Akcyjna w G. i Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w O.. Podmiotem przejmującym była (...) Spółka Akcyjna w G.. Spółka ta od 2005 roku działała pod firmą (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G.. (...) Spółka Akcyjna została przekształcona w Spółkę Akcyjną (...). Wówczas jedynym akcjonariuszem spółki był Skarb Państwa.

Uczestnicy F. nie złożyli wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, ani nie wytoczyli powództwa o nakazanie usunięcia urządzeń elektroenergetycznych należących do wnioskodawcy znajdujących się na ich nieruchomościach.

Uczestnicy pozwem, który wpłynął w dniu 10 lutego 2011 roku do Sądu Okręgowego w Olsztynie I Wydział Cywilny domagali się zapłaty kwoty 1.068.690 zł tytułem naprawienia szkody spowodowanej usadowieniem urządzeń elektroenergetycznych / linii przesyłowych bez podstawy prawnej na działkach o numerach ewidencyjnych (...)położonych w obrębie nr 15 R.gm. G.. Dodatkowo domagali się ustalenia istnienia odpłatnej służebności. Prawomocnym zarządzeniem z dnia 24 maja 2011 roku w sprawie (...) zwrócono pozew w zakresie żądania ustalenia istnienia odpłatnej służebności.

W listopadzie 2011 roku wykonano modernizację linii elektroenergetycznej przechodzącej przez nieruchomości uczestników polegającą na wymianie istniejących słupów żelbetonowych typu ŻN na żelbetonowe wirowe typu E oraz wymianę przewodów gołych na przewody niepełno izolowane.

Żądanie wnioskodawcy zasługiwało na uwzględnienie.

Ustalenia faktyczne Sąd oparł na dokumentach zgromadzonych w aktach przedmiotowej sprawy oraz aktach ksiąg wieczystych o nr (...), których wiarygodność nie była podważona przez żadną ze stron. Sąd dopuścił również dowód z opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki K. M., który w sposób czytelny wytyczył strefy ochronne i wskazał powierzchnie zajęte pod liniami, urządzeniami elektroenergetycznymi na działkach stanowiących własność uczestnika, nanosząc przebieg linii napowietrznej i urządzeń przesyłowych znajdujących się na działkach uczestników na mapy. Biegły objaśnił, w jakim zakresie po modernizacji linii w 1981 roku przebieg linii został zmieniony i jaki charakter zmiany te miały na poszczególnych działkach. Sąd podzielił wnioski zawarte w opinii biegłego sądowego z zakresu elektroenergetyki, gdyż zostały one jasno i przekonująco uzasadnione.

Wskazano następnie, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przesądzona została pozytywnie kwestia dopuszczalności nabycia służebności gruntowej przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia na podstawie art. 292 w zw. z art. 285 k.c. (postanowienie z dnia 8 września 2006 r., II CSK 112/06, Mon. Pr. 2006, nr 19, s. (...); wyrok z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, niepubl., uchwała z dnia z dnia 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003, nr 11, poz. 142) W uchwale z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 (nie publ.), Sąd Najwyższy uznał, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa i wskazał, że ustanowiona na rzecz przedsiębiorstwa (w znaczeniu podmiotowym) służebność gruntowa lub nabyta przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia taka służebność, jako prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa (art. 285 k.c.), odpowiada funkcji i treści nowo kreowanej służebności przesyłu. Tak jak dla ustanowienia na rzecz przedsiębiorcy lub nabycia przez przedsiębiorcę w drodze zasiedzenia służebności przesyłu, tak i dla ustanowienia na rzecz przedsiębiorstwa lub nabycia przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, bezprzedmiotowe jest oznaczenie "nieruchomości władnącej"; pogląd ten Sąd Najwyższy podtrzymał również w wyroku z dnia 12 grudnia 2008r. (I CSK 389/08, LEX nr 484715).

Ogólne przesłanki zasiedzenia normuje art. 172 k.c. Łącznym warunkiem jest upływ oznaczonego przez ustawę terminu nieprzerwanego posiadania samoistnego, a długość tego terminu zależy od dobrej lub złej wiary w chwili nabycia posiadania. Posiadacz nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomości nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (art. 172 § 1 k.c.), natomiast po upływie lat trzydziestu

choćby uzyskał posiadanie w złej wierze (art. 172 § 2 k.c.). Ponadto zgodnie z art. 292 k.c. warunkiem zasiedzenia służebności jest korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia.

Uczestnicy nie kwestionowali, iż na należących do nich nieruchomościach znajdują się trwałe i widoczne urządzenia w postaci wchodzących obecnie w skład przedsiębiorstwa wnioskodawcy napowietrznych linii energetycznych relacji O. – O. odgałęzienie R. III w kierunku wsi K. oraz posadowionych na działkach słupów energetycznych i stacji transformatorowej. Sieć powstała w wyniku jej posadowienia w 1968 roku w ramach elektryfikacji wsi R., a następnie została zmodernizowana i rozbudowana o nowe odcinki i stację transformatorową w 1981 roku.

Rozważenia wymagało, czy wnioskodawca (...) S.A. w G. jest samoistnym posiadaczem przedmiotowej służebności oraz czy upłynął termin uprawniający uwzględnienie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia, co uczestnicy negowali wskazując, że nie jest dopuszczalne zaliczenie okresu posiadania poprzednika wnioskodawcy wykonywanego przez Skarb Państwa.

Sąd Rejonowy wskazał, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtowały się dwa zasadnicze poglądy w odniesieniu do oceny władania nieruchomością przez Skarb Państwa, uzyskanego w związku z wykonywaniem władzy publicznej. Pierwszy, wyrażony w uchwale z dnia 18 listopada 1992 r., III CZP 133/92 i uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1993 r., III CZP 72/93, sprowadzał się do zajęcia stanowiska, że do okresu zasiedzenia nieruchomości przez Skarb Państwa nie zalicza się czasu władania wykonywanego w ramach uprawnień Państwa jako podmiotu prawa publicznego, mimo istnienia tytułu własności uznanego następnie za nieistniejący. Wskazywani w nich na konieczność rozróżnienia w działalności państwa sfery imperium i dominium oraz na cechy charakteryzujące działania państwa w obu tych sferach, i podkreślano, że nie można swobodnie stosować instytucji prawa cywilnego w sferze działalności określanej jako imperium. To stanowisko Sądu Najwyższego spotkało się z krytycznymi ocenami piśmiennictwa, natomiast było w zasadzie uwzględniane - mimo że uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 21 września 1993 r., III CZP 72/93 nie nadano mocy zasady prawnej - w innych orzeczeniach Sądu Najwyższego, wśród których można jednak wyróżnić dwie grupy. Pierwsza obejmuje te orzeczenia, w których Sąd Najwyższy usystematyzował argumentację leżącą u podłoża tego stanowiska i przyjmował ją za podstawę rozstrzygnięcia (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1996 r., III CKU 8/96, OSNC 1997, nr 4, poz. 38, z dnia 19 stycznia 2000 r., II CKN 677/98, nie publ., z dnia 2 lutego 2001 r., IV CKN 249/00, nie publ., z dnia 16 października 2002 r., IV CKN 1331/00, nie publ. i z dnia 26 września 2003 r., IV CKN 323/01, nie publ.). Druga grupa dotyczy orzeczeń, w których Sąd Najwyższy dokonywał wąskiej interpretacji pojęcia "władztwa publicznego" i tą drogą ograniczał stosowanie przedstawionego poglądu (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2002 r., II CKN 1186/99, nie publ., z dnia 26 lutego 2002 r., I CKN 1093/99, nie publ., z dnia 16 lipca 2004 r., I CK 116/04 nie publ.).

Analiza orzeczeń, które można zaliczyć do pierwszej grupy, pozwala stwierdzić, że z punktu widzenia dopuszczalności zasiedzenia nie ma znaczenia, w jakich okolicznościach doszło do objęcia nieruchomości w samoistne posiadanie i czy posiadacz miał świadomość bezprawności działania. W razie ustalenia, że czynnikiem decydującym o utracie prawa własności nieruchomości była prawnie nieuzasadniona władcza ingerencja państwa, na tyle silna, iż można mówić o faktycznym wyłączeniu danej nieruchomości z obrotu cywilnoprawnego i niemożności przełamania woli państwa przez dotychczasowego właściciela w ramach cywilnoprawnych środków ochrony, uzasadnione jest wyłączenie skutków prawnych związanych z nieprzerwanym wykonywaniem samoistnego posiadania przez okres prowadzący do nabycia własności przez zasiedzenie. W konsekwencji nieruchomość objęta przez Państwo we władanie w ramach sprawowania zadań publicznych nie znajduje się w samoistnym posiadaniu w rozumieniu art. 336 k.c. prowadzącym do zasiedzenia; nieruchomość taka może być przedmiotem takiego posiadania w razie wprowadzenia jej do obrotu cywilnoprawnego lub na szczególnej podstawie prawnej.

W drugiej grupie orzeczeń Sąd Najwyższy podejmował próby ograniczenia zakresu oddziaływania poglądu przyjętego w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 21 września 1993 r., III CZP 72/93, przez wskazywanie, które przypadki objęcia nieruchomości we władanie nie mogą być uznane za przejaw działalności Państwa w sferze imperium i nie wyłączają zasiedzenia. M.in. w uchwale z dnia 25 października 1996 r., III CZP 83/96 (OSNC 1997, nr 5, poz. 47)

przyjęto, że Skarb Państwa może zaliczyć do czasu posiadania w rozumieniu art. 172 k.c. okres władania jako właściciel na podstawie orzeczenia sądu, które na skutek rewizji nadzwyczajnej zostało uchylone po upływie terminu zasiedzenia.

Dokonując analizy tych orzeczeń należy stwierdzić, że nie podważano w nich stanowiska zajętego w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1993 r., III CZP 72/93, formułując jednak pewne kryteria i wskazówki oceny skutków objęcia nieruchomości we władanie przez Skarb Państwa, w istocie zakwestionowano stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w tej uchwale, wskazując, że zachowuje ona aktualność w szczególnych, wyjątkowych okolicznościach.

Zgodnie z drugim poglądem, władanie przez Państwo nieruchomościami uzyskanymi w związku z wykonywaniem władzy publicznej stanowi posiadanie samoistne w rozumieniu art. 336 k.c., jeśli zakres władania odpowiada pojęciu posiadania właścicielskiego. Pogląd ten zapoczątkowały postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2003 r. wydane w sprawach V CK 13/03 i V CK 24/03, w których stwierdzono, że według art. 336 k.c. o posiadaniu i jego postaci (posiadanie samoistne, posiadanie zależne) decyduje wyłącznie sposób władania rzeczą. Władanie w sposób odpowiadający korzystaniu z rzeczy przez właściciela, tj. we własnym imieniu i dla siebie, jest posiadaniem samoistnym. Kwalifikowanie władania nieruchomością jako posiadania samoistnego nie doznaje żadnych ograniczeń, w szczególności ograniczeń takich nie uzasadnia uzyskanie władania nieruchomością w drodze aktu o charakterze władcym. Również uzyskanie władztwa nad nieruchomością w wyniku wykonywania uprawnień państwa jako podmiotu prawa publicznego nie zmienia charakteru tego władztwa i nie wyklucza jego kwalifikowania jako posiadania samoistnego. W konsekwencji uznano, że stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1993 r., III CZP 72/93, jest aktualne jedynie w przypadku władania, które nie odpowiadało zakresowi władania właścicielskiego (np. wykonywanie zarządu). Omówiona powyżej linia orzecznicza ma odzwierciedlenie także najnowszych wypowiedziach najwyższej instancji sądowej. I tak w postanowieniu z dnia 12 stycznia 2012 r. w sprawie IV CSK 183/11 wskazano, iż nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, iż posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989 r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia. W uzasadnieniu powołano się na utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjmujące zgodnie, że wprawdzie państwowa osoba prawna nie mogła przeciwstawić Skarbowi Państwa jakichkolwiek własnych uprawnień, jednakże w stosunkach zewnętrznych z osobami trzecimi miała pozycję taką jak właściciel. W konsekwencji wszelkie roszczenia, jakie powstawały ze względu na składniki mienia państwowego pozostające w zarządzie państwowej osoby prawnej, realizowała w imieniu własnym ta osoba (uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 16 października 1961 r., I CO 20/61, OSN 1962, nr II, poz. 41; postanowienie z dnia 14 czerwca 1963 r., I CR 336/63, OSNCP 1964, nr 11, poz. 223; uchwała z dnia 27 czerwca 1984 r., III CZP 28/84, OSNCP 1985, nr 1, poz. 11). O ile więc w relacjach wewnętrznych między Skarbem Państwa a państwową osobą prawną posiadaczem samoistnym nieruchomości państwowej było zawsze państwo, o tyle z punktu widzenia relacji zewnętrznych przedsiębiorstwo państwowe, które władało oddaną mu w zarząd nieruchomością, powinno być uznawane za posiadacza samoistnego nieruchomości niezależnie od tego, czy była to nieruchomość państwowa.

Sąd Rejonowy podzielił drugą z omówionych powyżej linii orzeczniczych. W uznaniu Sądu w obecnych realiach przedsiębiorstwa energetyczne, będące właścicielami urządzeń służących do doprowadzania energii elektrycznej w rozumieniu art. 49 § 1 k.c., są następcami prawnymi przedsiębiorstw państwowych, które przed dniem 1 lutego 1989 r. władały tymi urządzeniami w ramach sprawowania zarządu mieniem państwowym, w związku z czym korzystały też z nieruchomości, na których urządzenia te posadowiono w sposób odpowiadający treści służebności przesyłu. Mają zatem legitymację do dochodzenia ustalenia prawa do ingerowania w sferę własności nieruchomości uczestników dla utrzymania urządzeń służących do doprowadzenia energii. Zadecydowało to o uznaniu, że wnioskodawca mógł nabyć w drodze zasiedzenia służebność odpowiadającą swojej treści służebności przesyłu.

Zgodnie z art. 172 k.c., istotne znaczenie dla ustalenia długości terminu pozwalającego na zasiedzenie ma dobra bądź zła wiara posiadacza. W dobrej wierze jest posiadacz, który pozostaje w błędnym, ale usprawiedliwionym okolicznościami przeświadczeniu, że przysługuje mu prawo, przy czym chodzi tu o stan dobrej lub złej wiary w chwili uzyskania posiadania. Zgodnie z twierdzeniami wnioskodawcy, podstawą ingerencji jego poprzedników prawnych

w prawo własności stanowiły decyzje administracyjne, co jednak nie zostało wykazane. Należało zatem uznać, że poprzednik prawny wnioskodawcy uzyskał posiadanie należących obecnie do uczestników nieruchomości w złej wierze. Oceny tej nie zmienia znajdująca się w aktach sprawy wnioski uczestników z 1977 roku o przyłączenie do linii energetycznej w celu zasilania prowadzonego gospodarstwa rolnego czy też umowa o dostarczenie energii z 1976 roku, czy choćby fakt, że uczestnik A. F. był Naczelnikiem Gminy G. w latach 1974-1976 i według twierdzeń wnioskodawcy miał wpływ na przebieg linii, a wręcz linia została wybudowana z jego inicjatywy. wnioskodawca nie przedłożył jakichkolwiek decyzji wydanej w trybie ustawy, obowiązującej w momencie posadowienia linii pierwotnej i doprojektowanej, z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 654), która w art. 35 ustanowiła szczególny tryb wywłaszczania nieruchomości w razie zakładania i przeprowadzania na nieruchomości m.in. przewodów służących do przesyłania elektryczności. Poza administracyjnym trybem uzyskania podstawy prawnej do władania nieruchomością na potrzeby przeprowadzenia sieci elektroenergetycznych istniała możliwość, uzyskania zgody właściciela nieruchomości na ingerencję w jego prawo własności, czego również nie uzyskano.

Odnosząc się do terminu zasiedzenia służebności w przedmiotowej sprawie należy wskazać, że do dnia 30 września 1990r. posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiadał nieruchomość nieprzerwanie od lat dziesięciu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie), zaś po upływie lat dwudziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze.

Ustosunkowując się do żądania wnioskodawcy dotyczącego stwierdzenia zasiedzenia służebności dotyczących linii energetycznych i urządzeń przesyłowych znajdujących się na działkach gruntu nr (...)z datą 22 sierpnia 2008 czyli po upływie 30 lat od dnia zakończonej modernizacji wskazano, iż modernizacja linii w tej dacie została wykonana dla odcinka „O.- R.linii głównej O.– O.. Tymczasem poza sporem w realiach niniejszej sprawy jest, iż na działkach należących obecnie do uczestników przebiegają linie stanowiące odgałęzienia linii głównej O.– O.do stacji transformatorowej (...)i dalej w kierunku wsi K.posadowione 1968 roku. W tym stanie rzeczy ewentualnie od tej daty możliwe jest rozpoczęcie biegu terminu zasiedzenia. Istota zasiedzenia służebności polega na uzyskaniu tytułu prawnego do korzystania z trwałego widocznego urządzenia, przy czym istotne jest, iż urządzenie jest posadowione na działce w ten sam sposób niezmienny przez określony przez ustawodawcę czas. Nie może być bowiem tak, że w trakcie biegu okresu zasiedzenia urządzenia zmieniają swoje położenie i przebieg. Nabyć przez zasiedzenie można tylko służebność o konkretnej treści, a nie nieskonkretyzowane "uprawnienie" do przeprowadzenia w dowolny sposób przez nieruchomość linii energetycznej (art. 292 k.c.). Dlatego konieczne było ustalenie zakresu modernizacji linii i urządzeń przesyłowych w 1981 roku, ażeby móc stwierdzić czy powstał nowy, różny od poprzedniego stan posiadania, odpowiadający innej (niż przed 1981 r.) treści służebności. Analiza zgromadzonego materiału, w tym opinii uzupełniającej biegłego z zakresu elektroenergetyki prowadzi do wniosku, że modernizacja dokonana w 1981 roku nie spowodowała istotnej zmiany jej przebiegu na działkach (...)po tym roku tak, że można by było mówić o zmianie treści służebności. Jak wyjaśnił bowiem biegły przebieg linii średniego napięcia na wyżej wskazanych działkach został istotnie zmieniony tylko w części dotyczącej wybudowania nowego odgałęzienia linią napowietrzną SN – 15 kV na działkach (...)(..)nowo posadowionej stacji transformatorowej (...)na działce (...). Natomiast przebieg linii niskiego napięcia posadowionej w 1968 roku na działkach (...) (22/6) po 1981 roku pozostał bez zmian, za wyjątkiem drobnych przeróbek spowodowanych zmianą kierunku zasilania tych linii po posadowieniu stacji transformatorowej. Potwierdzają to zeznania A. F., który podał, iż po modernizacji przebieg linii się nie zmienił, a „słupy zawsze stały w tych samych miejscach”

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, iż modernizacja linii w 1981 roku nie miała charakteru istotnego, a zatem termin zasiedzenia nie został przerwany poprzez zmianę przebiegu linii. W związku z tym należało uznać, że znajdujący w tym przypadku zastosowanie 20 – letni termin zasiedzenia, upłynął przed dniem 30 września 1990r. (31 grudnia 1968 roku + 20 lat = 31 grudnia 1988 roku). Skoro bowiem nie można określić daty dziennej odbioru linii posadowionych w 1968 roku to należało założyć, że linie te były wykonane najpóźniej w dniu 31 grudnia 1968 roku. Tym samym nabycie własności przez zasiedzenie nie mogło nastąpić wcześniej niż w dniu 1 stycznia 1989 roku.

Odnosnie linii i urządzeń doprojektowanych i posadowionych w 1981 roku na działkach należących obecnie do uczestników w postaci: wybudowania nowego odcinka linii średniego napięcia długości 146 m z jednym słupem przelotowym żelbetonowym na działce (...), posadowienia na działce (...) nowej stacji transformatorowej na 4-ech żerdziach, wybudowania nowego odcinka linii SN -15kV o długości 17 m zasilającego nową stację, zaś na działce (...) (obecnie powstała z podziału działka (...)) wykonania nowego odcinek linii średniego napięcia długości 183 m zasilającego nową stację transformatorową i posadowienia jednego słupa żelbetonowego rozkracznego (jak na mapie k.492) należało uznać, że znajdujący w tym przypadku zastosowanie 20 – letni termin zasiedzenia dla posiadacza w złej wierze, nie upłynął przed dniem 30 września 1990r. (17 marca 1981 roku + 20 lat = 17 marca 2011 roku). Sąd przyjął, iż skoro z dniem 17 marca 1981 roku urządzenia linii R. II, III, IV K. zostały odebrane to niewątpliwie funkcjonowały od 18 marca 1981 roku. Tymczasem, od 1 października 1990 r., gdy weszła w życie ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321) nastąpiło przedłużenie o dziesięć lat terminów zasiedzenia nieruchomości. Obowiązujący dotychczas termin 20 lat w razie złej wiary, uległ wydłużeniu do lat 30 lat. Ponadto, według właściwego przepisu międzyczasowego ustawy nowelizacyjnej (art. 9) „do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się od tej chwili przepisy niniejszej ustawy”. W konsekwencji należało uznać, że zasiedzenie służebności dotyczącej linii doprojektowanej w 1981 roku biegnie dalej z zastosowaniem nowego 30 - letniego terminu. Skoro zatem termin zasiedzenia rozpoczął się w dniu 17 marca 1981 roku, to nabycie służebności przez zasiedzenie nie mogło nastąpić wcześniej niż w dniu 18 marca 2011r. (17 marca 1981 roku + 30 lat = 17 marca 2011 roku).

Odrębnego omówienia wymagała sytuacja zaistniała na działce (...), która została nabyta przez uczestników w dniu 21 kwietnia 1982 roku od Skarbu Państwa z liniami przesyłowymi wzniesionymi w 1968 roku zmodernizowanymi w 1981 roku poprzez zmianę kąta przebiegu linii i liczby słupów. Z uwagi na fakt, że dla przedmiotowej nieruchomości nie była prowadzona księga wieczysta do 1982 roku nie sposób odtworzyć kto był właścicielem gruntu w chwili wznoszenia linii czy był to Skarb Państwa czy też inny podmiot. W aktach księgi wieczystej nr kw (...), do której omawiana działka została włączona na wniosek jej nabywców w 1982 roku znajduje się jedynie decyzja Naczelnika Gminy G. z dnia 27 października 1979 roku w sprawie przejęcia od osób fizycznych przez Skarb Państwa przedmiotowej nieruchomości i zaświadczenie, że nie była prowadzona wcześniej dla niej księga wieczysta. W tych warunkach przyjąć należało, iż bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się dopiero z chwilą gdy Skarb Państwa zaprzestał być właścicielem działki nr (...) tj. z dniem 21 kwietnia 1982 roku. Przy czym wnioskodawca nie może "doliczyć" do czasu swego posiadania na podstawie art. 176 § 1 k.c. czasu posiadania swego poprzednika. Dyspozycja tego przepisu nie może znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie, gdyż samoistny posiadacz nie może doliczyć sobie czasu posiadania właściciela. Ponadto, stosownie do treści art. 172 k.c., dla uzyskania własności wskutek zasiedzenia konieczne jest "nieprzerwane" posiadanie służebności, które w niniejszej sprawie nie występuje, wskutek przerwy spowodowanej "właścicielskim" posiadaniem przez Państwo gruntu na, którym znajdują się linie.

Tym samym mając na uwadze powyższe rozważania należało przyjąć, iż termin zasiedzenia upłynął z dniem 22 kwietnia 2012 roku (21 kwietnia 1982 roku+30 lat= 21 kwietnia 2012 r).

Sąd stwierdził, że nie doszło do przerwania biegu zasiedzenia z uwagi na wytoczenie przez uczestników powództwa o zapłatę za bezumowne korzystanie z gruntu zajętego przez urządzenia przesyłowe. W doktrynie i orzecznictwie uznaje się bowiem, że przerwę biegu zasiedzenia powoduje tylko takie działanie właściciela, które bezpośrednio zmierza do przerwania posiadania posiadacza, a więc takie, które stanowi tzw. akcję zaczepną wymierzoną przeciwko posiadaczowi, zmierzającą do pozbawienia go posiadania. Nie można uznać, by taką akcją zaczepną było wytoczenie powództwa w trybie art. 231 § 2 k.c. (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 listopada 2004 roku w sprawie I CK 276/04, LEX nr 277857, z dnia 13 października 2011 roku w sprawie V CSK 502/10, z dnia 14 października 2011 r. III CSK 251/10, LEX nr 1095830). Niewątpliwie nie przerywają biegu zasiedzenia czynności obronne właściciela, a więc na przykład zarzuty podnoszone przez przeciwnika wniosku o zasiedzenie.

W związku z tym termin zasiedzenia, co linii doprojektowanych w 1981 roku upłynął w dniu 18 marca 2011 roku, a co linii posadowionej na działce (...) upłynął już w trakcie trwania postępowania z dniem 22 kwietnia 2012 roku.

Do terminu zasiedzenia należało zaliczyć okresy posiadania służebności również przez poprzedników prawnych wnioskodawcy. Zgodnie bowiem z art. 176 § 1 k.c., jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. W badanym okresie, tj. od 1968 roku eksploatacją spornych sieci energetycznych zajmowały się przedsiębiorstwa państwowe Zakład (...), a następnie Zakład (...) w O.. Do czasu zmiany z dniem 1 lutego 1989r. art. 128 k.c., kiedy odstąpiono od zasady jednolitego funduszu własności państwowej, prawo własności mienia państwowego przysługiwało jedynie Skarbowi Państwa. Należało zatem uznać, że do tego czasu, posiadaczem spornej służebności był właśnie Skarb Państwa. Możliwość zaliczenia przez osobę prawną, która przed dniem 1 lutego 1989r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989r. okresu posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jest akceptowana w orzecznictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2006r., I CSK 11/05, LEX nr 181257). Dominujący nurt orzecznictwa Sądu Najwyższego stanowi, że wprawdzie objęcie w posiadanie służebności przez poprzedników prawnych przedsiębiorstwa energetycznego oraz jej posiadanie przed dniem 1 lutego 1989 r., odbywało się w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, to jednak może on doliczyć do okresu swojego posiadania służebności przesyłu, posiadanie tej służebności przez jego poprzedników prawnych, trwające do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r.

Z tego właśnie względu Sąd wezwał Skarb Państwa do udziału w przedmiotowej sprawie jako uczestnika. Z uwagi na okoliczność, iż pierwsza ze spornych sieci energetycznych została wybudowana już w 1968r. zachodziła bowiem możliwość stwierdzenia zasiedzenia właśnie przez ten podmiot. Jako jednostkę reprezentującą interesy Skarbu Państwa należało określić Ministra Skarbu Państwa w W..

W realiach niniejszej sprawy wymagało zauważenia, że w postanowieniu stwierdzającym zasiedzenie należy wymienić tę osobę, która nabyła własność w chwili upływu terminu wymaganego przez prawo materialne, bez względu na to, czy w czasie od chwili zasiedzenia do chwili orzekania nastąpiły zmiany w posiadaniu rzeczy, i niezależnie od tego, czy w tym okresie nastąpiło przejście prawa własności wskutek śmierci nabywcy bądź też na skutek dokonanych przez niego czynności prawnych (por. E. Janeczko, *Zasiedzenie*, s. 273). Z tych względów, Sąd stwierdził nabycia służebności przez zasiedzenie na rzecz istniejącego w dniu 1 stycznia 1989 roku poprzednika prawnego wnioskodawcy – Zakładu (...) w O. w zakresie linii posadowionych 1968 roku. W sprawach o zasiedzenie związane granicami żądania na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 321 k.p.c. dotyczy bowiem jedynie przedmiotu zasiedzenia (np. określenia, czy chodzi o nabycie prawa własności nieruchomości lub jej oznaczonej części, czy też o nabycie oznaczonej służebności gruntowej), nie zaś osoby, która nabyła prawo w drodze zasiedzenia, czy chwili, w której to nabycie nastąpiło (por. postanowienie Sąd Najwyższego z dnia 7 października 2005r., IV CK 133/05, LEX 133/05).

Z tych przyczyn w oparciu o powołane powyżej przepisy, Sąd orzekł jak w pkt. I, II i III postanowienia.

Sąd oddalił wniosek o przeprowadzenie oględzin przedmiotowej nieruchomości na okoliczność stwierdzenia, czy w związku z modernizacją nastąpiła zmiana przebiegu linii, mając na uwadze, że nie do otworzenia jest przebieg linii z 1968 roku, zwłaszcza, że doszło już do jej kolejnej przebudowy w listopadzie 2011 roku. W tym stanie należało uznać, iż ten środek dowodowy jest nieprzydatny dla ustalenia wskazanej okoliczności.

Nieprzydatne były w tej materii również zeznania słuchanego w sprawie świadka M. W., który stwierdził, iż nie pamięta czy, a jeśli tak to w jaki sposób zmieniał się przebieg linii na działkach uczestników po jej remoncie.

Wyrysowane przez biegłą z zakresu geodezji J. S. mapy posłużyły jako materiał do naniesienia na nie przebiegu linii przez biegłego z zakresu elektroenergetyki K. M. i dlatego Sąd w orzeczeniu powołał się ostatecznie jedynie na przebieg linii elektroenergetycznych zaznaczonych na mapach stanowiących załącznik do opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki.

W przedmiocie kosztów postępowania orzeczono jak w pkt. IV postanowienia, uwzględniając występującą w postępowaniu sprzeczność interesów pomiędzy zainteresowanymi (art. 520 § 2 i 3 k.p.c. , przy czym kosztami opinii

biegłych obciążono wnioskodawcę, albowiem brak kompletnej dokumentacji, a początkowo dołączenie do wniosku dokumentów w przeważającej mierze nie dotyczącej linii objętej wnioskiem, zmusił Sąd do skorzystania z wiedzy specjalisty z zakresu elektroenergetyki.

Mając na uwadze powyższe, postanowiono jak w pkt. V sentencji postanowienia.

Uczestnicy A. i M. F. (2) wnieśli apelację od tego postanowienia zaskarżając je w całości i zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, tj.:

a/ art.140 kc przez jego pogwałcenie i pominięcie przy wydaniu postanowienia o stwierdzeniu zasiedzenia służebności gruntowej oraz służebności przesyłu, w sytuacji, gdy wnioskodawca posiadał służebność bez tytułu prawnego – nie legitymował się w tym zakresie ani decyzją administracyjną ani umową,

b/ art.285§1 i 2 kc, który wyraźnie stanowi, że służebność gruntową można ustanowić jedynie na rzecz właściciela nieruchomości władnącej, a nie tymczasowego zarządcy, który nie posiada w tym zakresie legitymacji,

c/ art.292 kc z uwagi na to, że w rozumieniu art.285§1 i 2 kc nie w wystąpiły okoliczności, które wyrażałyby istotę służebności gruntowej między rzeczonymi nieruchomościami,

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie:

a/ art.233 kpc poprzez tendencyjną ocenę wiarygodności i mocy dowodowej zebranego materiału dowodowego,

b/ art.321 kpc poprzez stwierdzenie zasiedzenia na rzecz nie istniejącego już podmiotu – Zakładu (...);

3. błędy w ustaleniach faktycznych polegające na wskazaniu w uzasadnieniu orzeczenia niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy, iż wnioskodawca jest spółką akcyjną Skarbu Państwa oraz pominięcie ustaleń dotyczących przeniesienia okresu posiadania służebności poprzedników na wnioskodawcę.

W uzasadnieniu apelacji podkreślano, iż niedopuszczalne jest naruszanie prawa własności bez należytej zapłaty, a ustalenie służebności gruntowej nieodpłatnie jest nadmiernym i nieuzasadnionym ingerowaniem w treść prawa własności. Zarzucano, iż Sąd Rejonowy tymczasowemu zarządcy mienia Skarbu Państwa jakim były przedsiębiorstwa energetyczne do lutego 1989r. nadał przymioty właściciela oraz prawo do samoistnego posiadania i zasiedzenia służebności gruntowej. Przypomniano, iż zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego (wyrok z 9.12.2009r. IV CSK 291/09) przedsiębiorstwa energetyczne nie można uznać w okresie do 1 lutego 1989r. za posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej, co oznacza, że nie jest dopuszczalne zaliczanie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne jako przedsiębiorstwa państwowe wykonywanego przed tą datą do okresu potrzebnego do nabycia służebności przez zasiedzenie przez następcę prawnego tego przedsiębiorstwa.

Skarżący domagali się zmiany zaskarżonego postanowienia w całości i oddalenia wniosku wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania za obie instancje, ewentualnie uchylenia postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ostródzie.

Wnioskodawca domagał się oddalenia apelacji i zasądzenia od skarżących kosztów postępowania według norm przepisanych.

Uczestnik postępowania S. P. – M. S. P. wniósł zażalenie na zawarte w punkcie IV postanowienia postanowienie o kosztach postępowania domagając się jego zmiany i orzeczenia, że obowiązek zwrotu na rzecz wnioskodawcy części kosztów postępowania w wysokości 457 zł obciąża uczestników A. F.i M. F. (1).

Skarżący zarzucił postanowieniu naruszenie art.520§2 i 3 kpc poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i obciążenie skarżącego kosztami postępowania w sytuacji, gdy wystąpiła sprzeczność interesów pomiędzy nim i pozostałymi uczestnikami. Podniósł, iż zajmował w sprawie neutralne stanowisko nie popierając żadnej ze stron mających sprzeczne interesy, i w ogóle nie wdał się w spór. Podkreślono również brak uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia w odniesieniu do osoby skarżącego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako nieuzasadniona nie zasługiwała na uwzględnienie.

Stwierdzić należy w pierwszej kolejności, iż Sąd Rejonowy przeprowadził w sprawie obszerne i wnikliwe postępowanie dowodowe, którego wyniki poddał ocenie bez naruszenia zasad określonych przepisem art.233 kpc. Skutkowało to dokonaniem prawidłowych ustaleń faktycznych stanowiących podstawę orzeczenia, które Sąd drugiej instancji w pełni podziela i przyjmuje za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Z tego punktu widzenia za niesłuszne uznać należało zarzuty apelacyjne wniesione przez stronę skarżącą opierające się na negacji i podważaniu mocy zgromadzonych w sprawie dowodów i przejawiającej się w mniemaniu powódki co do dowolnej, a nie swobodnej całościowej ich oceny. Strona skarżąca w treści wniesionego środka odwoławczego wielokrotnie odnosiła się w sposób negatywny do dokonanej przez Sąd Rejonowy oceny dowodów oraz pominięcia okoliczności, które winny mieć priorytetowe znaczenie, przemawiające za rozstrzygnięciem sprawy na korzyść powódki.

W tym miejscu uzasadnionym wydaje się odwołanie do dyspozycji normy art. 233 k.p.c., z treści której wynika, iż sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Ponadto podkreślenia wymaga również okoliczność, iż ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wążąc ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Zdaniem Sądu Okręgowego ocenę

materiału dowodowego zebranego w sprawie przez sąd pierwszej instancji, uznać należało za prawidłową i rzetelną, nienaruszającą w żadnym wypadku przepisów prawnych określonych normą art. 233 k.p.c. Zwrócić uwagę należy również, że sama subiektywna ocena i odczucia strony skarżącej w odniesieniu do rozstrzygnięcia dokonanego przez sąd pierwszej instancji nie predestynują jej do negacji zapadłego w sprawie orzeczenia poprzez wskazywanie uchybień natury proceduralnej, w tym niewłaściwej oceny lub pominięcia określonych dowodów, której miałyby dopuścić się Sąd Rejonowy. Tym samym skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd zasady swobodnej oceny dowodów wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów; nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 27 kwietnia 2006 r., I ACa 1303/05, LEX nr 214251). Do naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby skarżący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05).

Odnosząc wskazywane wyżej stwierdzenia do niniejszego postępowania, zaakcentować należy, iż strona skarżąca nie przedstawiła argumentów, mających przemawiać za tym, iż orzeczenie sądu pierwszej instancji opiera się na dowolności sędziowskiej oceny zebranych w sprawie dowodów i z tego też względu winno być uznane za niedopuszczalne.

W ocenie Sądu Okręgowego nie zasługiwały na podzielenie zawarte w apelacji zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego, gdyż orzeczenie oparto na właściwej podstawie prawnej i bez uchybienia mającym zastosowanie przepisom.

W szczególności zupełnie chybione jest powoływanie się na naruszenie art.140 kc w przytaczanym w apelacji kontekście. To, że wnioskodawca posiadał przedmiotowe służebności odpowiadające swojej treści służebności przesyłu bez podstawy prawnej, w tym w szczególności bez stosownej decyzji administracyjnej lub umowy z właścicielami gruntów, stanowi element prawidłowo ustalonego przez Sąd pierwszej instancji stanu faktycznego i to właśnie te okoliczności wypełniły przesłanki zasiedzenia służebności po upływie terminów dotyczących złej wiary posiadacza. Bezasadnie również podnosi skarżący, iż naruszenie art.140 kc wyraża się w „ustaleniu służebności gruntowej w obecnej rzeczywistości nieodpłatnie (...)”, gdyż przedmiotem sprawy nie było ustanowienie służebności, lecz stwierdzenia jej nabycia z mocy prawa z uwagi na jej wykonywanie przez dostatecznie długi okres czasu.

Sąd Rejonowy wbrew zarzutom apelacji wykazał w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia czym wyrażała się istota służebności, wskazując, iż wykorzystywanie urządzeń energetycznych odbywało się w ramach wykonywania służebności odpowiadającej swą treścią treści służebności przesyłu z elementem faktycznego obciążenia nieruchomości uczestników. Nie budzi bowiem wątpliwości, iż wnioskodawca i jego poprzednicy korzystali z urządzeń znajdujących się na działkach skarżących. Wykonywane było w ten sposób prawo odpowiadające treści służebności polegającej na zapewnieniu dostępu do poszczególnych urządzeń należących do poprzedników prawnych wnioskodawcy , tak w zakresie przesyłu energii elektrycznej jak i utrzymywania i konserwacji urządzeń, a zatem w sposób zwiększający użyteczność nieruchomości zabudowanej urządzeniami energetycznymi, z którymi połączona jest sieć. Istnienie tego związku funkcjonalnego w sposób ewidentny umożliwiało prowadzenie usług przedsiębiorstwa energetycznego wobec odbiorców energii i w tym spełniało się zwiększenie użyteczności polegające na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia (por.uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2003r. III CZP 79/02, Rejent 2003 nr 3).

Do nabycia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu w drodze zasiedzenia konieczne jest spełnienie następujących przesłanek:

1) posiadanie tej służebności (art. 352 kc) przez przedsiębiorcę,

2) posiadanie to powinno polegać na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia przesyłowego (art. 292 zd. 1 w zw. z art. 305⁴ kc), stanowiącego własność tego przedsiębiorcy,

3) posiadanie to powinno być nieprzerwane (art. 172 w zw. z art. 292 zd. 2 i art. 305⁴ kc),

4) konieczny jest upływ wymaganego przez ustawę okresu, w praktyce trzydziestoletniego z uwagi na rzadkie przypadki, gdy właściciel urządzeń przesyłowych posadowionych na cudzym gruncie może żywić błędne, lecz uzasadnione okolicznościami przekonanie, że przysługuje mu służebność przesyłu (art. 172 w zw. z art. 292 zd. 2 i art. 305⁴ kc).

Z chwilą wybudowania i przyłączenia przedmiotowych linii do sieci energetycznej na podstawie art. 49 kc i art. 47 § 2 kc, weszły ona w skład tej sieci jako jej część składowa. Do 1.02.1989r. wykorzystywały je przedsiębiorstwa państwowe działające w imieniu i na rzecz Państwa. Po tej dacie już jako samodzielne osoby prawne, posiadające zdolność nabywania praw i obowiązków, korzystały z nieruchomości, na której zostały wybudowane linie i słupy, w zakresie niezbędnym do eksploatacji tych urządzeń, ich konserwacji i remontów.

Nie jest usprawiedliwiony zarzut uczestników braku upływu 30 – letniego okresu posiadania niezbędnego do zasiedzenia w złej wierze. Z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009 r. (IV CSK 291/00) wynika, że nie jest dopuszczalne zaliczenie przez przedsiębiorcę energetycznego do okresu posiadania służebności przesyłowej po dniu 1 lutego 1989 r., okresu korzystania przed tą datą z nieruchomości przez jego poprzednika prawnego - przedsiębiorstwo państwowe w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy stwierdził, że zaliczenie takie nie jest dopuszczalne, ponieważ przedsiębiorstwa państwowego nie można w okresie do 1 lutego 1989 r. uznać za samoistnego posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej (art. 352 k.c.). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że w okresie przed wejściem w życie nowelizacji kodeksu cywilnego (ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r.), znoszącej zasadę tzw. jednolitej własności państwowej, czyli przed dniem 1 lutego 1989 r., państwowe osoby prawne (w tym przedsiębiorstwa państwowe) wykonywały uprawnienia związane z własnością nieruchomości wprawdzie we własnym imieniu, ale na rzecz Skarbu Państwa jako jedyne wprawdzie we własnym imieniu, ale na rzecz Skarbu Państwa jako jedyne dysponenta własności państwowej. Dlatego też skutki prawne związane z posiadaniem samoistnym w tamtym okresie przez przedsiębiorstwo państwowe nieruchomości mogły powstać tylko na rzecz Skarbu Państwa, a nie na rzecz tego przedsiębiorstwa.

Podzielając przytoczone stanowisko Sądu Najwyższego odnośnie prawnego charakteru władztwa sprawowanego przez przedsiębiorstwo państwowe w ramach zarządu mieniem państwowym, wskazać należy, że w innych wypowiedziach judykatury przyjmowano, że wprawdzie objęcie w posiadanie służebności przez poprzedników prawnych przedsiębiorstwa energetycznego oraz jej posiadanie przed dniem 1 lutego 1989 r., odbywało się w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, to jednak może on doliczyć do okresu swojego posiadania służebności przesyłu, posiadanie tej służebności przez jego poprzedników prawnych, trwające do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2009 r. (I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15).

Pogląd ten jest zbieżny z wcześniejszym stanowiskiem Sądu Najwyższego, w którym opowiedziano się za dopuszczalnością zakwalifikowania okresu posiadania samoistnego Skarbu Państwa wykonywanego do dnia 1 lutego 1989 r. przez ówczesne przedsiębiorstwo państwowe, do okresu samoistnego posiadania po tej dacie wykonywanego przez osobę prawną, jeżeli podczas biegu zasiedzenia Skarb Państwa przeniósł posiadanie na rzecz tej osoby prawnej (zob. postanowienie z dnia 258 stycznia 2005 r., I CSK 11/05, Biul. SN 2006/5/11).

Na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że przedsiębiorstwo państwowe do 1 lutego 1989 r. nie mogło być uznane za posiadacza samoistnego nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu, a za takiego posiadacza mógł być natomiast Skarb Państwa.

W grę wchodzi zatem doliczenie przez posiadacza służebności czasu posiadania Skarbu Państwa będącego posiadaczem samoistnym służebności przesyłu przed dniem 1 lutego 1989 r., na podstawie art. 176 § 1 w zw. z art. 292 k.c., do okresu posiadania służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez późniejszych posiadaczy samoistnych tej nieruchomości, będących poprzednikami prawnymi wnioskodawcy (analogiczne stanowisko zawarł Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 grudnia 2010 r., (CZP 108/10 LEX nr 688690). W tym przedmiocie należało zważyć ustalone w sprawie okoliczności dotyczące nabycia zarówno przedmiotowych urządzeń energetycznych, których własność przeszła ze Skarbu Państwa na rzecz poprzedników prawnych wnioskodawcy i ostatecznie na wnioskodawcę. W tej sytuacji należało uznać, że wykazano przeniesienie na wnioskodawcę posiadania poprzednika i stwierdzić, że w niniejszej sprawie spełnione zostały przesłanki art. 176 § 1 kc w zw. z art. 292 kc.

Niesporne pozostawało, że w sprawie należało przyjąć 30-letni okres posiadania w złej wierze niezbędny do nabycia służebności przez zasiedzenie.

Stwierdzając, że doszło do upływu wymaganego okresu posiadania skutkującego zasiedzeniem Sąd Rejonowy nie doliczył do okresu posiadania wnioskodawcy okresu posiadania przed dniem 1 lutego 1989r. przez przedsiębiorstwa państwowe. Takie doliczenie istotnie nie byłoby dopuszczalne z uwagi na przysługująca niepodzielnie Państwu własność ogólnonarodową (państwową) zgodnie z art. 128 kc przed dniem 1 lutego 1989r. Dopiero od tej daty może być mowa o tym, że przedsiębiorstwa państwowe wykonywały posiadanie w zakresie odpowiadającym służebności dla siebie i we własnym imieniu (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2006r. w sprawie I CSK 11/05, Biul.SN 2006/5/11, przywołany już wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009r. IV CSK 291/09, Lex nr 564973). Wcześniej pozycja przedsiębiorstwa państwowego korzystającego z cudzego gruntu na potrzeby urządzenia przesyłowego wypełniała, co najwyżej, cechy dzierżenia. Sąd Rejonowy zajął się natomiast problematyką możliwości doliczenia do okresu posiadania wnioskodawcy posiadania wykonywanego przez Skarb Państwa, dochodząc do słusznego wniosku, iż w okolicznościach sprawy doszło do spełnienia przesłanek przesądzających o takiej możliwości. Stanowisko to należało uznać za trafne jako oparte na przekonującej argumentacji zawartej w przytoczonych przez Sąd Rejonowy orzeczeniach Sądu Najwyższego. W cyt. wyżej postanowieniu Sądu Najwyższego w sprawie I CSK 11/05 wskazano, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989r. zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania. Skutki prawne związane z posiadaniem samoistnym w tamtym okresie przez przedsiębiorstwo państwowe nieruchomości mogły powstać tylko na rzecz Skarbu Państwa, a nie na rzecz tego przedsiębiorstwa (cyt.wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009r. IV CSK 291/09). W postanowieniu z dnia 17 grudnia 2008r. I CSK 171/08 (OSNC 2010/1/15) wskazał Sąd Najwyższy, iż przedsiębiorstwo państwowe może doliczyć do okresu swojego posiadania służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu posiadanie tej służebności przez jego poprzedników prawnych, trwające do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989r. W stanie faktycznym sprawy możliwe i aktualne stało się zatem doliczenie posiadania Skarbu Państwa do posiadania pozwanej i jej poprzedników prawnych.

Z tych wszystkich względów apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 13§2 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono stosownie do jego wyniku na podstawie art. 520§2 kpc w zw. z art. 108§1 kpc w zw. z art. 391§ kpc.

Sąd Okręgowy uwzględniając zażalenie S. P. zmienił postanowienie o kosztach postępowania zawarte w punkcie IV postanowienia Sądu Rejonowego. Niezależnie od tego, iż Sad pierwszej instancji w zasadzie nie wyjaśnił przyczyn i podstawy prawnej obciążenia tego uczestnika kosztami postępowania na rzecz wnioskodawcy, w pełni należało podzielić stanowisko skarżącego uczestnika co do wadliwości tej decyzji. Uczestnik postępowania Skarb Państwa – Minister Skarbu Państwa zajmował w sprawie neutralne stanowisko, nie przychyłając się do racji żadnego z

zainteresowanych. Wobec tego, nie było podstaw do zastosowania wobec skarżącego instytucji określonej w art.520§2 i 3 kpc.

Z tych przyczyn orzeczono jak w sentencji na podstawie art.386§1 kpc w zw. z art.397§2 kpc w zw. z art.13§2 kpc.